

dergipark.org.tr/tr/pub/alinterisosbil

Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Social Sciences

| e-ISSN 2602-229X |

PRENSİP

<https://prensip.gen.tr>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

RESEARCH ARTICLE

21. Yüzyılda Türkiye-Güney Kore İlişkileri Relations between Turkey and South Korea in 21st Century

İlgın Gizem SEVİM*

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Antalya, Türkiye.

Geliş Tarihi/Received Date: 19.02.2022

Kabul Tarihi/Accepted Date: 26.08.2022

ÖZ

20. yüzyılda gerçekleşen I. Dünya Savaşı, Büyük Buhran, II. Dünya Savaşı, Soğuk Savaş gibi büyük ve küresel etki yaratan bu olaylar devletleri uluslararası arenada yalnız kalması konusunda ittifak arayışlarına teşvik etmiştir. Bu çalışmada, bu ittifak arayışlarından biri olarak gerçekleşen Türkiye-Güney Kore ilişkileri değerlendirilmeye çalışılmıştır. İki ülkenin ilişkilerinin başlama sürecinden, ilişkilerinin dostluk aşamasına taşınmasını ve nedenlerini günümüze kadar olan ekonomik, siyasi, kültürel, askerî ve teknolojik ilişkileri dönemsel bazda ele alarak değerlendirmeyi amaçlamıştır. Ülkelerin birbiri ile iletişimleri küresel bazda bir zaruret gibi gözüktüğü de gelişimleri açısından da olanaklar sağlamaktadır. Bu bakış açısıyla, aralarındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmış; iki ülke arasındaki ilişki boyutunun ne olduğu, günümüzdeki durumu incelenmiş, ilişkilerdeki eksiklikler, bu eksikliklerin hangi benzerliklerle ne boyuta taşınabileceği üzerinde değerlendirmeler yapılmış ve daha da geliştirilmesi noktasında öneriler sunulmuştur. İki ülkeden yola çıkarak, devletlerin uluslararası ilişkilerinin nasıl olması gerektiği kavranmaya çalışılmıştır. Kanaatimizce, Türkiye ve Güney Kore arasında kurulacak olan ilişkilerinin boyutu, seviyesi ve sağlamlığının kavranması ve iki ülkenin çabası sonucu ilişkilerin gelişmesi; uluslararası ilişkiler alanında "Türkiye-Güney Kore Modeli" nin oluşmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Güç ilişkisi, Güney Kore, İttifak arayışı, Türkiye, Uluslararası ilişkiler.

ABSTRACT

Events that happened within the twentieth century such as World War I, Great Depression, World War II and the Cold War had a great and global impact that encouraged states to seek alliances in order not to be alone in the international arena. In this study, Turkey-South Korea relations examined as one of these alliance searches and tried to be evaluated. From the beginning of the relations of the two countries to the friendship stage and the reasons of this situation; economic, political, cultural, military and technological relations up to the present aimed to evaluate on a periodic basis. Although the communication of countries with each other seems to be a necessity on a global basis, it also provides opportunities for their development. From this point of view, the similarities and differences between them were tried to be revealed; what is the dimension of the relationship between the two countries, the present situation has been examined, the deficiencies in the relations, the similarities and the extent to which these deficiencies can be carried have been evaluated and suggestions have been made for further development. From the evaluations made upon two countries, it has been tried to comprehend how the country's international relations should be. Therefore, in our opinion, with the understanding of the size, level and strength of the relations to be established between Turkey and South Korea and the development of relations as a result of the efforts of the two countries; it will ensure the formation of the "Turkey-South Korea Model" in the field of international relations.

Keywords: Alliance quest, International relations, Power relations, South Korea, Turkey.

Please cite this paper as follows/Atıf için:

Sevim, I. G. (2022). 21. yüzyılda Türkiye-Güney Kore ilişkileri. *Alnteri Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 95-111.
<https://doi.org/10.30913/alinterisosbil.1075140>

GİRİŞ

Türkiye'nin Doğu Asya'da bulunan Güney Kore ile arasında dostluk çerçevesinde bir dış politika izlediği görülmektedir (Gören, 2015). Türkiye ve Güney Kore ilişkilerini belirlerken etmen faktör olan 1950 Kore Savaşı'nda, Türkiye'nin Birleşmiş Milletler'in çağrısına destek vererek Güney Kore'ye asker yollaması, NATO'ya üye olması açısından büyük bir öneme sahiptir (Kahraman, 2020). Nitekim 1950 Kore Savaşı'nda Güney Kore'nin ve Türkiye'nin aynı cephede savaşması iki toplumun da birbirine yakınlaşmasını sağlamıştır.

Sosyalist ve liberal görüşlerin çatıştığı Kore Savaşı'nda, liberal görüş lehine savaşan Türkiye; o dönemde aynı zamanda sosyalist görüşün önemli bir temsilcisi konumundaki Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) tehdidine karşı NATO ortaklığına girme hakkını da elde etmiştir. Yönünü Doğu Asya'daki Güney Kore aracılığıyla Batı'ya daha da çeviren Türkiye, bu minvalde savaş sonrasında Doğu Asya'da bir müttefik kazanmıştır. Kore Savaşı ile Güney Kore'nin halkını ve kültürünü daha yakından tanıyan Türkiye devleti ve Türk toplumu, barış döneminde askeri ilişkilerini siyasi ve ekonomik alana taşımış; 21. yüzyılda ise iki ülke arasındaki ilişki teknoloji ve kültür bağlamında gelişmeye başlamıştır.

Bu çalışmanın hipotezi, Kore Savaşı'ndan sonra yaşanan gelişmelerin Türkiye ve Güney Kore'yi diplomatik anlamda olumlu etkilediğini ileri sürmek ve ülkeler arasındaki farklılıkların birbirleri için kalkınma ve büyümenin itici güçlerinden biri olduğunu açıklamaktadır. Türkiye'ye NATO yolunu açan Güney Kore ile müttefikliğinin çözümlenmesi, bu ilişkinin başlangıcının Türkiye'ye ne kazandırdığının anlaşılması ve gelecek araştırmalara ışık tutması bakımından önem taşımaktadır.

GÜNEY KORE VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİNİN TARİHSEL SERÜVENİ

Kore Yarımadası, Doğu Asya'dan güneye uzanan dağlık bir adada bulunmaktadır. Batısında Sarı Deniz, doğusunda ise Japon Denizi yer almaktadır. Kara komşuları; Çin Mançurya'sı ve Rusya Federasyonu'dur. Güney Kore; Doğu Asya'da, Kore Yarımadası'nın güney kısmında yer almaktadır. Dağların başlama sınırı Çin'de Yalu ve Tuman Nehirleri arasında bulunan Paektu-San yanardağından batıya doğru uzanmakta ve yarımadanın doğu kıyıları boyunca ise güneye uzanmaktadır. Kore'de akarsular oldukça fazladır ve yılın büyük kısmında zorlukla geçit vermektedir (Süvari, 2018; Tatan, 2021).

Kore bulunduğu jeopolitik önemden dolayı tarih boyunca komşu ülkelerin işgallerine uğramıştır. Bulduğu jeopolitik konum ile Kore, Japonya'nın baskısı ve işgalleri altında kalmış aynı zamanda ise ekonomik gelişiminde de bu durumun etkisi olmuştur (Esenbel, 2002).

Kore, 1919 yılında Japon İmparatorluğu'nun etkisinden kurtulmak için 1 Mart bağımsızlık hareketini başlatmıştır (Esenbel, 2002). Diğer taraftan Türkiye'de de Mustafa Kemal, bağımsız bir devlet kurmayı amaçlayarak 1919 yılında Samsun'a ayak basmıştır (Elmacı, 2019). İki ülke de bağımsız devlet kurmak ümidi ile millî mücadeleye girmiştir. Cumhuriyetin ilanı hukuksal boyutta İkinci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinin 29 Ekim 1923 günü gerçekleşmiş olan oturumunda anayasa değişikliğiyle yönetim şeklini Cumhuriyet olarak belirlemiştir. Kore Cumhuriyeti bu sırada Çin'in Şangay kentinde

geçici bir hükûmet kurmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra, Japonya'nın teslim olmasıyla kaybettiği özgürlüğüne tekrar kavuşmuştur (Lee, 2012).

1945-1960 DÖNEMİ GÜNEY KORE-TÜRKİYE

1920-1950 yılları arasında Kore basınında Türkiye gündemine oldukça fazla yer verilmiştir. Milliyetçilik taraftarı olan Kore'nin Dong-A Ilbo adlı gazetesinde Osmanlı Devleti başlıklarıyla ve Türkiye Cumhuriyeti'nden sonraki yıllarla ilgili çok sayıda haberler yer almıştır. Gündem başlıkları arasında; Ankara'nın başkent olması, Türkiye'nin siyasi durumu, Türk-Yunan Savaşı, Türk-İngiltere Savaşı gibi askeri konular ve Mustafa Kemal Paşa'nın oy birliği ile seçilmesi ele alınmıştır (Lee, 2012).

Kore Yarımadası, II. Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında 1948 yılında 38. paralelle ikiye ayrılmış ve bu bölünmenin sonunda Kore sorunu ortaya çıkmıştır. Uluslararası çabalar yeterli gelmeyince, 15 Ağustos 1948'de güney yarısı, 'Kore Cumhuriyeti' olarak yeniden doğmuş, 9 Eylül 1948 tarihinde ise Kuzey Kore Cumhuriyeti kurulmuştur. SSCB, ortaya çıkan bu bölünme ile birlikte komünist rejii benimseyen Kuzey Kore'nin yanında yer alarak, desteğini vermiştir (Üzmez, 2006; Sipahi, 2007).

Takvimler 25 Haziran 1950'yi gösterdiğinde Kuzey Kore, Güney Kore'nin sınır ihlallerini öne sürerek BM kuvvetleri yetişmeden Güney Kore Ordusu'nu mağlup etmek amacıyla, 183.000 kişilik kuvvetle Güney Kore'ye saldırmıştır. Bu hareketi beklemeyen dünya ülkeleri ve ABD için bu saldırı şok etkisi yaratmıştır. Güney Kore'nin işgal edilmesine ilk tepki ABD'den gelmiştir, 30 Haziran 1950 tarihinde Amerikan Hava Kuvvetleri Kore'de yerini almıştır (Üzmez, 2006; Gül, 2014). Kuşkusuz Güney Kore Ordusu bu gücü geri püskürtecek duruma sahip değildi. 1950-1953 yılları arasındaki bu savaş 20. yüzyılın en kanlı savaşlarından olmuştur (Bulut, 2020).

Türkiye adına ise Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü “*Türkiye, BM çerçevesi içinde kendine düşen gerekleri yerine getirmekle sorumludur.*” demişti. *Cumhuriyet Gazetesi* (26 Haziran 1950)'nde “*Savaş Haberi Ankara'da Büyük Heyecan Uyandırdı*” başlığı atılmış ve “*Kore'de harbin patlaması bütün dünyada olduğu gibi memleketimizde de büyük heyecan uyandırmış ve radyoda harp haberini işiten Ankaralılar gazeteye ve ajansa telefon ederek bu hadisenin bir üçüncü dünya harbine müncer olup olmayacağını merakla sormuşlardır*” (aktaran Üzmez, 2006) yazısına yer verilmişti. Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü tarafından BM'ye yolladığı telgraf ise şu şekildedir:

“Birleşmiş Milletler paktından doğan taahhütlerine ve Güvenlik Konseyi'nin kararlarına uymayı vecibe bilen Türkiye Cumhuriyeti hükûmeti, Kore hakkında yardım talebini zamanında 15 Temmuz 1950 tarihli telgrafınızı bu zihniyet içinde ve itina ile tetkik etmiştir. Cumhuriyet hükûmeti bu tetkik neticesinde mezkûr kararları dünyanın şimdiki şartları içinde umumî barış müessir ve fiili bir şekilde icra mevkiine vazetmekteki lüzum ve ehemmiyeti müdrük olarak Kore'de hizmet etmek üzere 4500 mevcutlu silahlı bir Türk savaş birliğini Birleşmiş Milletlerin emrine vermeye karar vermiştir. Fuat Köprülü Dışişleri Bakanı” (*Hürriyet*, 1 Temmuz 1950).

Türkiye'nin vermiş olduğu bu karar karşısında 25 Temmuz 1950 tarihinde Türkiye'de bulunan Amerikalı Senatör Cain, “Türkiye'nin Kore Harbine fiili surette yardımı, Atlantik Paktına girmesini sağlayacaktır.” (*Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1950) diyerek Türkiye için NATO kapısını aralamıştır.

Türkiye, yaşanan bu gelişmeler ışığında artık resmen bu savaşa dâhil olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde bu savaş, Türk askerinin katıldığı ilk savaştır ve sonuçları Türkiye için önem arz etmektedir. 3 Ağustos 1950 tarihinde 4500 kişilik bir kara kuvveti desteğinin hazırlanması emredildi ve bunun üzerine 'Kore Bürosu' kuruldu (Yaman, 2005). 1950 Kore Savaşı'nda Türkiye, Güney Kore'ye Türk tugayını yollayarak bu savaşta Güney Kore'nin yanında olduğunu açıkça göstermiştir.

Türkiye, Kore Savaşı'nda müttefiklerine askerî açıdan oldukça önemli destekler sağlamıştır. Türk askerinin bu savaşa katılması, iki ülke arasındaki dostluğun gelişmesi açısından yeterli olmuştur. Bu savaşın Türkiye açısından önemli sonuçlarından biri ise İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan Sovyet komünizminin yayılmacı girişimine karşı açıkça askerî kuvvetle yanıt vermesidir. Uzun soluklu bu savaşın sonucunda yapılan görüşmelerin ardından, 27 Temmuz 1953'te Panmunjon' da ateşkes için anlaşma imzalanmıştır (Özcan, 2019).

Sovyet yayılmacılığını engellemek ve Avrupa'yı kalkındırmak amacıyla bu dönemde Truman Doktrini ve Marshall Planı politikaları oluşturulmuş, Türkiye'nin stratejik öneme sahip olduğunun farkına varan ABD ise bu planlara Türkiye'yi dâhil etmiş ve desteklemiştir (Birsal, 2012; Kahraman, 2020). Bu planlar dâhilinde 4 Nisan 1949'da NATO teşkilatının kurulması gerçekleşmiştir. Üstündeki Rus baskını azaltıp, demokrasisini geliştirmek isteyen Türkiye için NATO bir ışık olmuştur (Eker, 2007). Türkiye tarafından Kore'ye gönderilen 4500 kişilik asker desteği, yapmış olduğu diğer destekler ve ABD'nin ısrarı ile 1952 yılında Türkiye'nin NATO üyeliği gerçekleşmiştir (Dora, 1960; Eker, 2007). Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğuna da üye olmak isteyerek batılılaşma politikalarını sürdürmüştür ve takınmış olduğu bu politikadan dolayı Asya ülkeleri ile ilişkilerini geliştirmek için de fırsat bulmuştur. Türkiye'nin bu savaşta elde ettiği getirilerden biri de şüphesiz ki ABD-Türkiye yakınlaşması olmuştur (Ekici & Baharçiçek, 2016).

Siyasi ve Kültürel İlişkiler

Güney Kore'de demokratik bir idari yapı mevcuttur ve mevcut olan yapının temeli ise kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanır. İlk anayasası 1948'de kabul edilmiştir (Aydoğdu, 2017). Ülkenin hükümet şekli başkanlık olup, 5 yılda bir halk tarafından seçilir. Ülkenin yönetim biçimi, cumhuriyettir. Partili başkanlık Güney Kore'de bulunmamaktadır, eğer aday olan kişi siyasi partiye üye ise seçimden bir yıl önce ilişkisini kesmek durumundadır (Küçük, 2019). Başkenti Seul olan ülke 'Kore Cumhuriyeti' adını almıştır (Keskin, 2021).

Türkiye'nin Kore Savaşına katılma kararı, Demokratik Parti'nin Türkiye Cumhuriyeti adına aldığı oldukça yeni ve radikal bir karardı. Fakat DP Hükümetinin, Meclisin kararı olmadan vermiş olduğu bu karar; iktidar ve muhalefet arasında ciddi sorunlara yol açmıştır. Kore'ye asker gönderme fikri en çok sol örgütleri rahatsız etmişti ve hukuksal boyutta şikâyet için meclise başvurmuşlardı (Sipahi, 2007). Türkiye, siyasi partiler arasında yaşanan çatışmalar ve iç politikasında yaşadığı karışıklıklardan dolayı dengesiz gözüken bir hükümet algısı yaratmakta idi. Türkiye'de 27 Mayıs 1960 tarihinde yapılan darbe, Türkiye Cumhuriyeti için ilk askerî darbe niteliğini taşımıştır. Bu darbe, 27 Mayıs İhtilali olarak da adlandırılmaktadır (Emiroğlu, 2011). Yaşanılan bu ihtilal sonucunda ise Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes tutuklanmıştır (Sarıyar Sezan, 2020).

Kore Savaşının bitmesiyle diplomatik ilişkiler resmiyet kazanmış, Türkiye'den yapılan resmî ziyaret üzerine Kore Meclis Başkanı, Kore ABD Büyükelçisi ve eski Millî Savunma Bakanı Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Kore Meclis Başkanı Shin Ik-hwi, 8-11 Temmuz 1953'te Kore'ye gönderdiği askerden dolayı teşekkür etmek maksadı ile Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Kore Cumhurbaşkanı olan Syngman Rhee'nin mesajını Cumhurbaşkanı olan Celal Bayar'a ulaştırmak için Türkiye'yi ziyaret eden İçişleri Bakanı görevinde bulunan Lee Pom-sok, Mustafa Kemal Atatürk'ün onun için ilham kaynağı olduğunu dile getirmiştir. Kore Savaşı'nda destekte bulunan ülkelere teşekkür için yapılan ziyaretler amacıyla, Kore'nin ABD Büyükelçisi Yang You-chan ve beraberindeki heyet Türkiye'ye ziyarette bulunarak 15 Mayıs 1957 tarihinde Ankara Orduevine gelerek savaşta görev alan askerlerle tanışmış ve Türk askerlerinin kahramanlıklarını takdir etmiştir. 1953-1956 yılları arasında Millî Savunma Bakanı olarak görev almış olan Son Won-il, 29 Aralık 1956 yılında Türkiye'yi ziyaret etmiştir (Lee, 2012).

Mançurya, Asya kıtası için önemli bir stratejik noktadır. Japonya için ise önemli bir askerî alandır (Dosovitskaya, 2013). Türklerin Kore'ye göç hikâyesi ilk olarak, Rusya Türkleri'nin Kore'ye göç etmesi ile XIX. yüzyılın sonlarına doğru başlamıştır. Mançurya bölgesinde bulunan Rusya ile Çin arasında yapılan inşaat anlaşması ile Rusya Türkleri bu bölgede iş imkânı bulmuştur. Bu nedenle buraya işçiler ve tüccarlar olarak gelen Müslüman Türkler, Koreliler ile ticari ilişkilere başlamışlardır. 1930'larda yayınlanan rakamlara bakılacak olursa Kore'de 67 Türk bulunuyordu. Kore'de kendi dinlerini ve kültürlerini devam ettiren Türkler 1945 bağımsızlığı ile birkaç istisna aile haricinde göç hareketlerine başlamışlardı. Bu yıllarda Türklerin inançlarından esinlenerek İslam dîni kabul eden Koreliler olmuştur (Lee, 2012).

Türkiye Başbakanı Adnan Menderes, 25 Nisan 1958 yılında, yanına aldığı 37 kişilik heyet ile Güney Kore'yi ziyaret etmiştir. Bu seyahatin öncelikli amacı pekiştirilecek olan, dostluktu. İki ülkenin liderleri aralarındaki bu dostluğu antikomünist istilalardan korunmak için iş birliği yaparak, fikir alışverişlerinde bulundular. Bu ziyaret sırasında Adnan Menderes Güney Kore'de Türkiye'yi tanıtmaya fırsatını yakalamıştır (Gül, 2014).

Rusya Türk'lerinin 1945'te göçleriyle ülkede Müslüman neredeyse hiç yokken, Kore savaşı sırasında İslamiyet'le olan ilişkiler artmıştır. Kore anayasası din özgürlüğünü kabul etmektedir (Kim & Mehmedoğlu, 2001). Kore Müslüman Federasyonu'nun verilerine göre 1996 yılında Kore'de yaklaşık 40.000 Müslüman yaşamaktaydı (Korea Muslim Federation, 1996). BM çağrısıyla Güney Kore'ye gönderilen askerlerin arasında bulunan ve imam olan Abdülğafur Karaismailoğlu ve Zübeyir Koç İslamiyet'in tohumlarını atarak, Seul'da verdikleri konferanslarla İslamiyet hakkında bilgiler vermiş ve mescit açmışlardır. Müslümanlığı kabul eden Abdullah Yu-Do ve Ömer Abdurrahman Jin-Kyu 1955 yılında Kore İslam Cemiyetini kurmuşlardır. Güney Kore'de oluşan İslam Cemaatinin ardından, İslamiyet'i kabul eden Güney Koreli sayısı 208'e ulaşmıştır (Lee, 2012).

Ekonomik ve Dış Ticaret İlişkileri

Güney Kore 19. yüzyılın sonlarına kadar Japon işgallerine uğramış ve diğer ülkelerle olan ilişkilerini geliştirmeye fırsat bulamamıştır. Japonya ülkeyi terk edene kadar Güney Kore, Japonya'ya zirai ürünler ihraç etmiştir (Bakkal vd., 2012). Kore'de

1930'lu yıllarda yaşanan sanayileşme dönemi çeşitli tartışmalara yol açmıştır (Baek vd., 2011). Ülke bu dönem içerisinde istihdamının çoğunu tarımdan elde etmiştir. Kore Savaşı'nın yaşanması ile ülkenin ekonomik durumu daha da zayıflamıştır. Kore'nin pirinç üretim araçlarını geliştirerek Japonya'ya pirinç ihraç etmiştir (Çakmak, 2016). II. Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile birlikte gerçekleşen Japon yenilgisi ile birlikte Japonya'nın Kore üzerinde 35 yıllık egemenliği sona ermiştir (Eker, 2007).

Güney Kore, 1950'li yıllardan sonra ekonomisinde ithal ikameci politikası izlemeye başlamıştır. Ekonomik istikrarın korunması için IMF programını uygulamaya koymuştur. Yaptığı bu çalışmalar sonucunda yine de 1960'ların başına kadar dışa kapalı politika anlayışını sürdürmüştür (Hava, 2021).

1950-1960 yıllarındaki dönemde Türkiye'de liberal politikalar uygulanmaya başlamıştır. Türkiye için 1950-1960 yılları arasında ekonomide yerli üretimin hızı artış göstermektedir (Kongar, 1998). Bu dönemde ülkede yerli üretime ve tarım sektörüne öncelik verme, liberal ekonomik politikalara geçiş hedef alınmıştır (Kanca, 2012).

1950 yıllarında tarım alanında gelişmeler olmuş ve bu Türkiye'nin ekonomisini olumlu yönde etkilemiştir. 1954 yıllarında biraz düşüş yaşansa da sanayi alanındaki gelişmeler ile kişi başına düşen gelir artmıştır (Oktar & Varlı, 2010). 1954-1958 yılları arasında ihracat ve ithalatının kontrol ve denetim altında tutulmasına karar verilmiştir fakat 1954 yılında kredilerin azalması beraberinde ithalatın ve sanayinin düşüşe geçmesine neden olmuştur (Sertel, 1999). Kamuda oluşan açıklar, dış yardımlarla kapatılmaya çalışılmıştır (Oktar & Varlı, 2010). Genel olarak bakıldığında, sanayi alanındaki gelişim tarım alanına nazaran daha fazla gelişme göstermiştir.

Güney Kore ve Türkiye'nin benzer durumlarından diğeri ise tarıma dayalı iki ülke olmasıdır. ABD, 1950 yılından sonra iki ülkeye de ekonomik yardımda bulunmuştur. Türkiye ve Güney Kore'nin ekonomik açıdan sorunları oldukça benzerlik göstermekteydi ve enflasyondaki yükseliş iki ülke için de önemli sorunlardandı.

1960-1980 DÖNEMİ GÜNEY KORE-TÜRKİYE

Türkiye ve Güney Kore'nin ilişkilerinde tarihsel arka plandaki dostluğun ekonomik ilişkilere yeni boyutlar kazandırdığı, diplomatik ilişkilerin gelişmeye başladığı ve ticaretin arttığı dönem olarak görülmektedir. 1970'lere gelindiğinde bu ilişki yeni bir boyut kazanarak kültürel ilişkilerde de gelişmeler artmıştır. 1972 yılında Türkiye ve Güney Kore arasında 'Kültür Anlaşması' imzalanmıştır (Lee, 2012). İki ülkenin ekonomik ve sosyal benzerliğinin en çok olduğu dönem olarak bu dönem değerlendirilmektedir.

Ekonomi ve Dış Ticaret İlişkileri

1961 yılında darbe ile yönetimin başına gelen Park Chung-hee, Güney Kore'nin sanayileşme kalkınmasını gerçekleştireceğini düşünmekteydi ve ekonomik alanda da kalkınma için köklü değişikliklere gitmiştir (aktaran Çakmak, 2016). Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile başlayan süreçte, ihracata dayalı bir ekonomik kalkınma modeli ve yüksek Ar-Ge yatırımları geliştirilmeye çalışılmıştır. Hatta bu plan ve yatırımların başarı kazanması, Türkiye'de 1980 sonrası hükümetin başına geçen Turgut Özal'ın dikkatini çekmiş ve Güney Kore'nin ekonomik sistemini incelemek adına Güney Kore'ye heyet gönderilmiştir (Aslan & Taner, 2016).

1970 döneminde Türkiye ve Güney Kore Dışişleri Bakanlarının görüşmeleri sonucunda Sivil Havacılık Anlaşması'nın imzalanmasını sağlamıştır ve yine aynı dönemde Ticaret Teşviki ve Ekonomik Teknoloji İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. Güney Koreli bir grup iş adamının Türkiye'yi ziyaret etmesi ile özel sektörde ekonomik iş birliği için ilk adım atılmıştır (Aslan & Taner, 2016). Ekonomik ilişkiler noktasında Türkiye ve Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması zirve niteliği taşımaktadır.

1976 yılında Güney Kore'nin ihracatlarını doğrudan yabancı firmalar yapmıştır ve Güney Kore'nin kalkınma stratejisinde özellikle sorun olan durum ise tarımsal verimliliğin düşmüş olmasıdır (Luther, 1984). İhracatın iş gücü genellikle kırsal kesim tarafından sağlanmış fakat maliyet gücü yine kırsal kesim tarafına yüklenmiştir. Kırsal kesimde bulunan köylüye yüklenen vergilendirme yüzünden üretim gücünün kapasitesi engellenmiştir (Bakkal vd., 2012). Güney Kore'nin amacı, kalkınmaları için uygun ortam sağlamak, geleceğin umut vadeden sektörlerini bulmak ve teşviklerini onlara yönlendirmek, yurt dışı sermayeleri ülkeye çekmek ve Güney Kore'nin merkez olmasını sağlamaktır (World Bank, 2002).

Güney Kore'nin öncelikli hedefi, ekonomik kalkınma olmuştur. Üretimdeki artış, verim artışı, rekabet piyasasındaki gücünün artışı ve bunun yanında sosyal, kültürel ve siyasi alanlarda gelişme sağlamaktır (Kozlu, 1999).

Güney Kore'nin hızlı büyümesini etkileyen faktörlerinden biri, serbest piyasa sistemi olmuştur. Ülkede yerli ve yabancı sermaye yatırımları bulunmaktadır. Devlet bankacılık sistemlerini ve sanayi teşviklerinin kontrolünü sağlayarak bunları yönlendirmektedir. Devletin en büyük olanaklarından biri ülkede düşük olan işçi ücretleridir. Fakat devlet 1980 yıllarından sonra yapmış olduğu ücret artışıyla bunu telafi etmiştir (Bakkal vd., 2012).

Güney Kore'nin kalkınma stratejilerinin en önemli unsurlarından biri hiç şüphesiz eğitimidir. Devletin üretim sektöründe çalışanlarının okuma-yazma oranı %100'dür. Güney Kore'nin eğitim alanındaki gelişiminde Japonya'nın olumlu etkileri olmuştur (Cho, 1997; Kerimoğlu & Pınar, 2019).

Türkiye'de 1950 yılında hükûmete Demokratik Parti'nin gelmesi ile ekonomi kalkınma planlarında büyük değişikliklere gidilmiştir. Devletçilik politikasından, özel teşebbüs teşvikine doğru değişim yaşanmaya başlamıştır. 1950-1960 yıllarında özel yatırımlara olan önem daha da artmış, bunun devletin tamamlayıcı gücü olduğuna inanılmıştır (Oktar & Varlı, 2010). 1951 yılında Yabancı Sermaye Kanunu çıkarılarak, özel yabancı teşvik de güçlendirilmiştir (Atlı, 2020).

Türkiye ve Güney Kore arasındaki ilişkilere bakılacak olursa 1950-1960 yılları arasındaki ilişkiler askerî ilişkiler üzerindeyken, 1970'li yıllara bakıldığında ise ilişkilerin ekonomiye doğru eğilimi artmıştır. Tercüman gazetesinin yayınlamış olduğu habere göre, Le Figaro gazetesinin Remy Prud'homme değerlendirmesinde Türkiye'nin 1987 yılındaki ekonomik durumunun Güney Kore'nin 1975 yılındaki ekonomisine benzerlik gösterdiği ifade edilmiştir (Tercüman, 13 Haziran 1987). Güney Kore'nin ekonomisinin çoğu ihracata yönelik ve sanayi alanında yapılmaktadır (Bulut, 2020).

Siyasi ve Kültürel İlişkiler

Türkiye Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 20-23 Aralık 1982 yılında Güney Kore'yi ziyaret etmiş ve dönemin Cumhurbaşkanı olan Chun Doo-whan ile zirve toplantısı yapmıştır. Bu toplantı 21 Aralık 1982 yılında Chongwadae Sarayında gerçekleşmiştir. İki ülke Cumhurbaşkanları arasında yapılan toplantıda; ekonomik, ticari ve kültürel ilişkiler görüşülmüştür. Güney Kore'nin Fahri Başkonsolosluğu İstanbul'da 22 Mayıs 1975 tarihinde açılmıştır. Fahri Başkonsolos ise Ferda Kahraman'dı. Başkonsolosluk 1977 yılında İzmir'e taşınmış ve sonra 20 Eylül 1982 tarihinde İstanbul'a geri taşınmıştır (Lee, 2012).

Türkiye ve Güney Kore'nin başkentleri, 23 Ağustos 1971 Seul ve Ankara'da gerçekleşen tören ile kardeş şehir olarak ilân edilmiştir. Korece'ye çevrilen ilk roman ise "İnce Mehmet" Lee Cin Cu tarafından 1982 yılında çevrilmiştir (Göksel, 2013).

Bilim ve Teknolojinin Etkileri

Teknoloji politikası kavramı 2. Dünya Savaşı'ndan önce kullanılmaya başlamıştır. Uygulamada önce askerî hedeflerde kullanılması amaçlanmıştır. 2. Dünya Savaşı sonrasında ise iktisat alanındaki gelişmeler için kullanılarak değerlendirilmiştir. Güney Kore'de hükûmet bu dönem bilim ve teknoloji altyapısı için yoğun çalışmalar yapmıştır. 1967 yılında Güney Kore'de Bilim ve Teknoloji Bakanlığı açılmıştır (UN ESCAP, 1976).

Güney Kore'nin ekonomik alandaki gelişmelerindeki başarısının en önemli sebebi, Ar-Ge alanında yapmış olduğu başarılarıdır. 1980 yılına kadar GSYİH harcamalarında Güney Kore, Türkiye'nin altında yer alıyordu fakat 1980 yılından sonra durumlar değişmiştir. Güney Kore teknoloji alanında önemli gelişmeler yaşamıştır (Arslanhan & Kurtsal, 2010).

Türkiye'de 1960-1980 arasında uygulanan ithal ikameci politikada, yüksek gümrük vergileri, bilim ve teknoloji alanındaki eksiklik, Ar-Ge üzerine yapılan düşük harcamalara bakıldığında teknolojik gelişmelerin geri planda kaldığı gözükmektedir. Fakat diğer yıllara göre teknoloji alanında daha önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bilimsel alanda en önemli adımlardan olan TÜBİTAK kurulmuştur (Bakkal vd., 2012). 1980 döneminin önemli diğer gelişmelerinden olan, Marmara Araştırma Merkezi'nin de bu dönemde kurulmuş olması ile araştırma geliştirme alanına öncelik tanınmıştır (Şenses & Taymaz, 2003).

1980-2000 DÖNEMİ GÜNEY KORE-TÜRKİYE

1980'lere geldiğimizde özellikle ABD'nin yapılanması olarak gözüken "Yeni Ekonomi" kavramıyla karşılaşmıştır. Bu karşılaşma, ABD'nin istihdamı, bilgi teknolojilerini, büyüme ve kalkınmayı aynı anda gerçekleştirmesi ile ortaya çıkmıştır. Güney Kore'nin de 1980'lerde uyguladığı bu modelle 30 yıllık süre içinde yüksek teknoloji seviyesine ulaştığı görülmektedir (Sönmez, 2003). Türkiye ise uygulamış olduğu ekonomik kalkınma planları ile bilim ve teknoloji alanında istediği hedefe ulaşamamıştır.

Türkiye'nin bulunmuş olduğu konum, Güney Kore firmalarının ilgisini çekerek Türkiye için yapılacak yatırımları cazip hale getirmiştir. Türkiye'de Güney Kore'nin yapmış olduğu ilk yatırım Manisa'da Vestel şirketi ile kurulan fabrika ile başlar. Güney

Kore'nin Türkiye ile ortak yapmış olduğu elektronik alanında gelişmelerle, Goldstar ve Samsung ile ortaklık ilişkilerinde bulunmuştur. Güney Kore'nin Hyundai şirketi, Türkiye'de 1992 yılında ortaklığa başlamıştır (Lee, 2012).

İki ülkenin 1980'lerdeki gelişimine baktığımızda ekonomik alanda ortak özellikleri, liberal ekonomi sürecini yaşamış olmalarıdır (Çalışır & Gülmez, 2010). 1983 yılında Türkiye'de iktidara gelen ANAP hükûmetinin başında olan Turgut Özal, ithal ikameci iç politika yerine dışa dönük liberal bir çizgiyle ihracat gelişimine önem veren politikaları benimsemiştir (Daban, 2017). 1980 yılındaki bu ekonomik gelişimini devam ettirerek Güney Kore ve Türkiye bugün hâlâ ihracata yönelik ekonomik politikalarını uygulamaktadır. Ekonomik gelişimlerin şimdiki durumuna bakıldığında ise, 1950 yıllarında Türkiye ekonomisinin Güney Kore ekonomisinin önlerinde yer aldığı gözlenirken, 1950 yıllarından sonra Güney Kore teknoloji konusunda hızla ilerleyerek ekonomik alanda Türkiye'nin önüne geçmiştir (Çalışır & Gülmez, 2010).

Türkiye'de uygulanan dış ticaret politikaları incelendiğinde ise tıpkı Güney Kore gibi iki temel politikadan bahsedilebilir. Bunlardan ilki 1980 yılı öncesi uygulanan ithal ikameci dış ticaret politikası, ikincisi ise 1980 yılı sonrası uygulanan liberal dış ticaret politikasıdır. Bu politikalar, Türkiye'de Güney Kore'de de olduğu gibi aynı amaç ve sıra ile uygulanmıştır (Kepenek & Yentürk, 2004).

9 Mayıs 1977 tarihinde, Türkiye Sanayi Odalar Birliği ile Güney Kore Ticaret Sanayi Odalar Birliği arasında iş birliği için imzalanan protokol, Türkiye ekonomisinde yaşanan durgunluklardan dolayı işlev kazanmadı. 16 Şubat 1989 tarihinde bu komitenin adı, Türkiye-Kore İş Konseyi olmuştur (Yerlikaya, 2015).

2000'Lİ YILLARDA GÜNEY KORE VE TÜRKİYE ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Gelişmiş ülkelerde bilim ve teknoloji ülkeleri etkilemekten ziyade, ülkelerin parçası olmuştur. Bu ülkeler için, yüksek teknolojiyi kullanmak değil aynı zamanda üretmek ve geliştirmek şarttır. Türkiye ekonomisinde gelişmelere bakıldığında ise yaşanan sıkıntıların temeli, yüksek teknoloji ürünlerin yeterli üretilmemesidir. 1950'lerde Türkiye, Güney Kore'den 3 kat fazla gelir ve 15 kat fazla ihracat yaparken 1980'li yıllarda bu durum Güney Kore'nin Türkiye'den daha zengin olması ile tersine dönmüştür (Krueger, 1987). 1990'lü yıllardan sonra Güney Kore ve Türkiye arasında farklılıklar gözükmeye başlamıştır. 21. yüzyıla geldiğimizde bu yüzyılın teknoloji ve bilim çağı olarak değerlendirilerek insan hayatını oldukça kolaylaştırdığı gözükmektedir.

1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'nin nüfus artışı hızı Güney Kore'ye göre daha fazla yaşanmıştır. Fakat Türkiye'deki yüksek enflasyon, işsizlik oranları, kişi başına düşen gelir Güney Kore'ye nazaran makroekonomik alanda daha düşük performans sergilemiştir.

Türkiye, Kurtuluş Savaşı sonrasında ekonomik olarak büyük sıkıntılar içerisinde kalmıştır. Yeni kurulan ülkenin kendisini küresel mecrada var edebilmesi ve kabul görebilmesi için her anlamda gelişim sağlaması gerekiyordu. Bununda temeli ekonomi piyasalarına ve ekonomik ajanlara bağlıydı. Fakat yatırım yapması beklenen müteşebbislerin, ülkeyi kalkındıracak güçte maddi kaynakları yoktu (Koçtürk & Gölalan, 2010). Bu nedenle 1920'li yıllardan başlayan ve 2000'li yıllara kadar devam edecek olan

ana üretim olanakları devlet eliyle gerçekleşmiştir. Güney Kore’de ise bu süreç 1980’ler itibariyle başlamış. Aynı şekilde devlet eliyle devlet kalkınma sağlanmaya çalışılmıştır. Güney Kore önceki dönemlere göre uyguladığı dış politikalar, düşük enflasyon oranları, yurt içi yatırımları ile 1990’lardan sonra hızlı ekonomik büyüme yaşayarak Türkiye’ye kıyasla 3 kat fazla GSYİH değerine ulaşmıştır. Bu gelişen ekonomik fonksiyonlarında en büyük rol, bilim ve teknoloji politikalarıdır (Çakmak, 2016).

1983 yılında Türkiye’de Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) oluşturulmuştur. Bunun sonucunda ilk kez bilim teknoloji alanında politika uygulanması hedeflenmiş fakat yeterli istikrar sağlanamadığı için 1996-2000 yılları arasındaki bu projeler başarılı olmamıştır (Bakkal vd., 2012). 2001 yılında yapılan toplantıda 26 tane teknopark kurulmasına karar verilmiş. 2004 yılına gelindiğinde ise Türkiye Araştırma Alanı (TARAL) oluşturulmuştur. Bu kararlar “Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı: 2005-2010” kabul edilmiş, personel artışı ve Ar-Ge çalışmaları için harcamaların artması amaçlanmıştır. 2006 yılında “Ulusal Yenilik Stratejisi ve Eylem Planı ve Uluslararası Bilim Teknoloji ve Yenilik Stratejisi: 2007-2010” hedefi kabul edilmiştir (Akbulak & Akbulak, 2010).

Türkiye ve Güney Kore’de bulunan sendika örgütlenmeleri, ülkedeki işçi ve memurlar için yasal teminata alınmıştır. Türkiye’de bulunan TÜRK-İŞ, DİSK ve HAK-İŞ örgütlenme yapıları ile Güney Kore’de KCTU ve FKTU sendikal örgütlenme yapıları, konfederasyon örgütlenmelerine şekil vermiştir (Şaylıkay & Akın, 2020).

2000’lerde dünyada meydana gelen sosyoekonomik ve kültürel gelişimler karşısında kentleşmelerin bölgeselleşme yönüne gittiği görülmektedir. Bu doğrultuda ise neo-liberalizm bakış açısı var olan eşitsizlikleri daha çok derinleştirmiştir ve Güney Kore’de yaşanan bölgesel eşitsizlikler belirgin hale gelmiştir. Bu dönem Güney Kore ekonomisinin oldukça genişlediği ve politik alanda halkın katılımı ile demokratikleştiği bir dönem olmuştur. Ulusal Bölgesel Planı ile (2000-2010) bölgeler arasındaki farkların azalması amaçlanmış ve düşük gelirli grup için ise konut desteği politikası amaçlanan hedefler arasında yer almıştır (Danışan, 2020).

2000’li yıllarda Güney Kore ekonomisi bazı zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Döviz kurlarındaki değişimler, gelişmekte olan ülkelerin büyümeye başlaması ve Çin ekonomisinin gelişmesi Güney Kore için büyük bir tehdit oluşturmaktaydı. Hükümet uzun ve orta vadede ticarete odaklanma, döviz kurları hakkında önlem alma ve ürünlerin küresel rekabet gücünü desteklemek için ticari altyapıyı hazırlamak durumunda kalmıştır (Hong, 2010). 2008 yılında ABD’den başlayan kriz Güney Kore’de dalgalanmaya yol açmış olsa da dünyayı etkileyen bu ekonomik krizi Güney Kore hızlıca atlattır (Salmon, 2020).

Güney Kore’de Ar-Ge çalışmalarında devletin rolü özel sektör alanı kadar kuvvetli değildir, özel sektörün bu alanda payının daha yüksek olduğu gözükmektedir. Patent alanında Güney Kore’nin payı dünyada yadsınamayacak kadar yüksektir (Oğuztürk, 2011). Güney Kore’nin şu anda yapmış olduğu ihracatın yaklaşık dörtte biri BIT alanındadır (Külünk, 2020). Güney Kore Fikri Mülkiyet Ofisi’nin verilerine göre, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü’nün 20 Eylül 2021 tarihinde açıkladığı 2021 Küresel İnovasyon Endeksine göre Kore Cumhuriyeti 5. sırada yer almaktadır (KİPO, 2022).

1997’de Güney Kore’de yaşanan ekonomik kriz, Japonya ile yapılan kültürel ithalatta gerilemeye yol açmıştır. Kültür Bakanlığı ise ülkedeki yerel yetenekler için çalışmalara başlamış ve yapılan çalışmalar ülke için olumlu sonuçlanmıştır. İlk olarak ‘Shiri’ adında en yüksek bütçeli film çekilmiştir. Çin’de de yayılan Güney Kore dizileri, Güney Kore ve Çin arasında ihracatta yaşanan gelişmelerdeki yükselişe yol açmıştır. Yaşanan bu gelişmeler ışığında *Kore Dalgası* başlamış oldu (Konupara Ekibi, 2021). Güney Kore Vakfı’nın hazırladığı rapora göre, *Hallyu* dalgası dünya çapında hızlıca yayılmaktadır. 2016-2018 yılları arasında 30 milyon artış sağlamaktadır, bu artışta önemli bölümün BTS’den kaynaklı olduğunu belirten Moon Jae-in, açıklamalarında bu gelişmeleri desteklemiştir (Forbes, 2019).

19 Kasım 2021 tarihinde Güney Kore Büyükelçisi Won Ik Lee, Antalya Valiliğini ziyaret etmiştir. Yapılan görüşmede Büyükelçi Won Ik Lee, gündemde olan Manavgat yangını ile ilgili Güney Kore’nin bağış yapmak istediğini dile getirmiştir. Büyükelçi ile Antalya’nın turizmi konuşulmuş ve ilişkilerin ticari anlamda daha fazla gelişmesi gerektiği gündeme gelmiştir (Antalya Valiliği, 2021). 10 Aralık 2021 tarihinde Güney Kore Büyükelçisi Won Ik Lee ile Türkiye Ticaret Bakan Yardımcısı ile görüşerek, iki ülke arasındaki ticari yatırımları genişlemesi için çalışacaklarını açıkladılar (Kore Cumhuriyet Elçiliği, 2022).

2000’li dönemler Türkiye ile Güney Kore arasındaki ticari ilişkiler gelişerek “Mal Ticareti Anlaşması”, “Yatırım Anlaşması” ve “Hizmet Ticareti Anlaşması” imzalanmıştır. Bununla birlikte 2000’ler Güney Kore’nin elektronik, otomotiv ve madencilik alanlarında Türkiye’de yatırımlar yaptığı döneme tekabül eder. Bunun sebebine bakıldığında Türkiye’de ucuz iş gücünün bulunması, Türk piyasalarında bu alanlarda talebin yüksek olduğu, anlaşmalarla sağlanan gümrük tavizleri, jeopolitik konumu sebebiyle Avrupa ülkelerine yakınlığı ile ürünlerin hızla talep edilecek ülkelere ulaşmasındaki kolaylık olarak değerlendirilebilir.

Roh Moo-Hyun Dönemi

Yıkıcı ekonomik krizin ardından 2002 yılından sonra, Güney Kore Cumhuriyeti teknoloji ve bilimin ışığında yeniden var olmuştur. Roh Moo-Hyun’un Cumhurbaşkanlığına seçilmesi ile ilk kez Güney Kore’de liberal bir hükümet başkanlığı geçmiştir. Vaatleri arasında ekonomik dengesizliği gidermek olan Roh Moo-Hyun, görev süreci boyunca bu vaadini yerine getirememiş ve seçmenlerini kaybetmiştir (Söylemez, 2021).

Güney Kore Cumhuriyeti’nde Şubat 2003 ve Şubat 2008 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı yapan Roh Moo-Hyun döneminde Türkiye ile ilişkilerini güçlendirmek adına, 2005 senesinde yapılan Türkiye ziyareti ile dönem Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ile görüşülmüştür ve Güney Kore-Türkiye ilişkisi politik bir konum kazanmıştır. Bu politik olay 2000’li yıllarda ilk başkanlık düzeyindeki ziyaret olarak geçmektedir. 2007 senesinde imzalanan Turizm Antlaşması ile iki ülkenin kültürel etkileşime verdiği önem vurgulanmış ve turizm ile devletlere ekonomik katkı sağlanması hedeflenmiştir (Lee, 2012).

Lee Myung-Bak Dönemi

Lee Myung-Bak on yıllık sol iktidarın ardından 25 Şubat 2008 tarihinde, Güney Kore Cumhuriyeti'ne Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. Lee Myung-Bak başa geçtiğinde devletler arasındaki ilişkiler için Kuzey Kore ile ilişkilerin yeniden görüşülmesi gerektiğini ve ABD ile ortak menfaat getiren çalışmaların yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

Lee Myung-Bak döneminde ekonomide Serbest Ticaret Anlaşması (STA) politikasını izlemeye başlamıştır. Hedef ihracat oranını artırmak ve ülkelerle olan ticari ilişkileri geliştirmektir. Şubat 2008 dönemiyle birlikte 9 ülke ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmıştır ve böylece ihracat pazarlarını güvence altına almıştır. Bu ülkelerden biri de Türkiye'dir. Bu anlaşma ile Güney Kore ve Türkiye arasındaki ihracat engellerinin kalkması sağlanmıştır (Im, 2015).

Serbest Ticaret Anlaşması (STA)'nın da katkıları ile Güney Kore Cumhuriyeti ve Türkiye arasında karşılıklı yatırım planlamaları yapılmaya başlanmıştır. Güney Kore bu dönemde, 2010 Mart ayında Türkiye'nin Sinop iline Türkiye'nin ikinci nükleer santralini yapmak için yatırımlarda bulunmuştur (Lee, 2012).

Park Geun-Hye Dönemi

Park Geun-hye 25 Şubat 2013 tarihinde Güney Kore'nin ilk kadın Cumhurbaşkanı olarak göreve başlamıştır. 2012 başkanlık seçimlerini kazanan Park Chung-hee'nin kızıdır. Erkek egemen bir siyasette bir kadının Cumhurbaşkanlığına gelmesi başarı olarak görülse de Park Geun-hye 10 Mart 2017 tarihinde hakkında çıkan yolsuzluk, rüşvet ve haraç suçlamaları ile görevden alınmıştır (Aslan & Taner, 2016). Park Geun-hye görev süreci boyunca Komünizm ve Kuzey Kore karşıtlığı fikirlerini benimsemiştir (Söylemez, 2021).

Güney Kore'nin demokrasi yolunda yaşadığı bu karmaşa ulusal arası ilişkilere de yansımıştır. Bu dönemde Türkiye de dâhil olmak üzere birçok ticari, politik iş birliğinin kurulması ve iyileştirilmesi askıya alınmıştır (Snyder, 2016).

Moon Jae-in Dönemi

Güney Kore Cumhuriyeti'nde yaşanan yolsuzluk olayından sonra 10 Mayıs 2017 tarihinde Jae-in göreve seçilmiştir ve halen Cumhurbaşkanı görevini sürdürmektedir (Söylemez, 2021). Uluslararası ilişkilerin güçlendirilmesi Güney Kore için önemlidir ve Moon Jae-in bu doğrultuda politikalar belirlendi (Lee & Botto, 2018).

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Güney Kore Devlet Başkanı Moon 2018 yılında Güney Kore'de heyetler arası görüşmeler sonunda yapılan anlaşmalar için imza töreninde bulundular. Güney Kore ve Türkiye arasında dört anlaşmaya imza atıldı. Bunlar; "Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı", "Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Uydu ve Uzay Teknolojileri Alanında Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinde İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı", "Sanayi ve Enerji Bakanlığı Arasında Sanayi İşbirliği Mutabakat Zaptı", "Sağlık ve Tıp Bilimleri Alanında İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı" (Anadolu Ajansı, 2018).

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, Güney Kore Devlet Başkanı Moon'un daveti ile Güney Kore'yi ziyaret etmiştir. Güney Kore'de gerçekleştirmiş oldukları zirve

toplantısı ile iki ülke lideri arasındaki bağ güçlenmiş ve ülkeler arası bağların güçlenmesi için de önemli adımlar atılmıştır. 2012 yılında yaşanan Stratejik Ortaklık seviyesine olan memnuniyet dile getirilmiştir. Yavuz Sultan Selim Köprüsü projesi Güney Kore ve Türkiye arasında iş birliği ile yapılmıştı, arkasından gerçekleşen Çanakkale 1915 Köprüsü'nün ilerlemesi de uyumlu çalışmalar ile devam etmektedir. İki ülke arasında yapılan bu toplantıda ulaşım, altyapı ve savunma sanayi alanında da iş birliğinin genişleterek devam edilmesi gündeme gelmiştir. Gerçekleşen toplantıda iki ülke lideri, 2023 Vizyonunun başarı ile sonuçlanması için yakın iş birliğinde bulunma konusunda mutabık kalmıştır. İki liderin açıklamalarında terörizmle mücadele gibi konularda iş birliği yapma hususuna da değinilmiştir (Bakkal vd., 2012).

SONUÇ

Türkiye ve Güney Kore arasındaki ilişkiler, Türkiye'nin 1950 yılında Kore Savaşına Türk Tugayı'nı yollamasıyla başlamıştır. Türkiye'nin 1949 yılında Güney Kore Cumhuriyetini tanınmasıyla, daha önce başlayan fakat kesintilere uğrayan iki ülke ilişkileri yeniden pekişmiştir. Türkiye'nin Kore Savaşı'nda BM güçleri tarafında Güney Kore'ye vermiş olduğu destekler ve sergilediği kahramanlıklar, iki ülke arasındaki en temel bağdır. İki ülke arasındaki askerî iş birliği oldukça sağlam bir temele dayanmaktadır. Güney Kore ve Türkiye oluşan Sovyet tehdidi altında antikomünizm politikasında aynı tutumda hareket etmiştir.

Kore Savaşı, Türk siyasi hayatının önemli noktalarından olmuştur. Demokratik gelişmeler hızlanmış ve NATO gibi çeşitli örgütlerle bağlantı kurulması, ekonomik ve siyasal alanda Türkiye için büyük kazanımlar sağlamıştır. Siyasi alanda, iki ülkenin iş birliği güven çerçevesinde devam etmektedir. 2000'li yıllarda iki ülke ilişkilerinin, yatırımlar ve karşılıklı anlaşmalarla pekiştiğini görmekteyiz. Diğer taraftan, Türkiye ve Güney Kore arasındaki askerî alandaki güçlü ilişkiler yenilenen teknoloji ile savunma sanayine doğru ilerlemektedir (Lee, 2012).

1980'li yıllar Türkiye'nin küreselleşen dünyaya tam anlamıyla kanalize olduğu zamanlardır. 24 Ocak 1980 tarihi, Türkiye'nin ekonomik yapısal dönüşüm yaşadığı süreçtir. İthal ikameci ekonomik politikalar yerine ihracata dayalı bir modele geçilmiştir. Bu kapsam da çok sıkı ekonomik plan ve düzenlemelere gidilmiştir. Aynı dönemlerde Güney Kore devlet eliyle Ar-Ge'nin desteklenmesi yoluna gidilmiştir. Güney Kore ve Türkiye arasındaki ticari dengelerin 1990 yılına kadar stabil olduğu gözlenmektedir. Ancak 1991 yılında imzalanan karşılıklı yatırımların teşviki anlaşmasıyla Güney Kore'nin Türkiye üzerindeki yatırımları hızla artmaktadır.

Güney Kore'nin son 30 yıldaki ekonomi ve teknolojik gelişimindeki başarısının nedenlerinden biri de hükümet sistemleridir. Ülkede yürütme organında hangi başkan olduğundan önemli olan, millî kalkınma planının daha önemli olmasıdır. Güney Kore'de uygulanan hükümet sistemlerinin Türkiye'de uygulanması için ekonomik ihtiyaçlar, sosyal alt yapı, eğitim seviyesi gibi birçok konu ele alınmalıdır. Türkiye ve Güney Kore için yaklaşık aynı dönemde başlayan kalkınma girişimleri, 2005 yılında Türkiye'de de Güney Kore gibi yüksek-orta gelirli ülke seviyesine kavuşmuştu. İki ülke arasındaki en büyük fark, Güney Kore'nin sanayileşme modelini izlerken bilim ve teknolojinin önemini benimsemiş olmasıdır. 2000'li yılların sonunda gelişen teknolojisi ile tüm dünyanın dikkatini çeken Güney Kore ile yapılan ekonomik işbirlikleri Türkiye için önem arz

etmektedir. Diğer taraftan Türkiye’de bulunduğu coğrafi konumu ve nüfusu ile Güney Kore için önemli bir pazardır. Bu çalışmadaki ekonomik bulgular değerlendirilirken, dış ticarete yaşanan serbestleşmenin Güney Kore ve Türkiye için ekonomik büyüme açısından önemli bir yere sahip olduğu gözlenmektedir.

Küresel rekabetin birçok alanda bulunduğu bu dönemde, üretilen geleneksel ürünlere duyulan talep oldukça azalmaktadır. Küçük boyutlu fakat fonksiyon açısından oldukça kullanışlı teknolojik ürünlere talebin fazla olduğu bir dönemde bulunmaktayız. Kazançların fazla olduğu bu sektörlerle gelecek yıllarda da talep ve rekabet çok olacaktır. Türkiye’nin bu rekabet alanında ve elektronik ürün üretimi konusunda altyapıyı sağlamlaştırması önemli olacaktır.

Türkiye ve Güney Kore arasındaki kültürel bağlar, 1971 yılında Kültür Anlaşması ile başlamış, karşılıklı yapılan anlaşmalar ve ziyaretler ile iki ülke arasındaki kültür ilişkileri dostluk ve güven çerçevesinde devam etmektedir.

KAYNAKÇA

Eserler

- Akbulak, Y., & Akbulak, S. (2010). Türkiye’nin rekabet gücü bağlamında araştırma ve geliştirme (ar-ge) faaliyetlerinin özendirilmesi. *Finans Politik Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 47(544), 7-14.
- Aslan, C., & Taner, A. (2016). Kalkınma hamlelerinin batı dışı örnekleri: Türkiye ve Güney Kore’nin karşılaştırılması. *Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(6), 27-59.
- Atlı, C. (2020). İkinci dünya savaşı akabinde ülkemizde petrol arama çalışmaları. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, XV(1), 119-128.
- Aydoğdu, Y. (2017). Güney Kore’de uygulanan hükümet sistemi üzerine incelemeler. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 31, 691-720.
- Baek, O., Cho, J., Ham, D., Jung, B., Lee, H., & Sohn, J. (2011). *Understanding Korean history*. Jimoondang.
- Bakkal, M., Bakkal, S., & Göbekoğlu, M. (2012). *Son 30 yılda Türkiye ve Güney Kore'nin ekonomik performansı*. Hiperlink.
- Birsel, H. (2012). Başlangıçtan günümüze NATO sorunsalı “madalyonun iki yüzü”. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012(25), 109-124.
- Bulut, R. (2020). Güney Kore. *Ayrıntı Dergisi*, 8(85), 64-68.
- Cho, I. K. (1997). *Güney Kore eğitim sistemi ile Türkiye eğitim sisteminin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi).
- Çakmak, U. (2016). Güney Kore’nin ekonomik kalkınmasının temel dinamikleri (1960-1990). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 151-171.
- Çalışır, M., & Gülmez, A. (2010). Teknoloji politikaları çerçevesinde ekonomik gelişim: Türkiye-Güney Kore karşılaştırması. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5(1), 23-55.
- Daban, C. (2017). Uluslararası ilişkilerde teorik tartışmaların yönetime etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 190-227.

- Danışan, E. (2020). Kore Cumhuriyeti (Güney Kore) kentleşme deneyimleri. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 30-43.
- Dora, C. (1960). *Kore savaşında Türkler 1950-1951*. İsmail Akgün Matbaası.
- Dosovitskaya, V. (2013). Yaponiya i man'çjuriya naçalo otnoşeniye. *Vlast*, 10, 172-174.
- Eker, A. A. (2007). *İkinci Dünya Savaşı sonrası Türk dış politikasındaki gelişmeler ve Türkiye'nin NATO'ya giriş süreci (1945-1952)* (Yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi).
- Ekici, S., & Baharçiçek, A. (2016). NATO'ya üyelik sürecinde Türkiye ABD ilişkileri. *Birey ve Toplum Dergisi*, 6(1), 149-166.
- Elmacı, M. E. (2019). Kamuoyuna yansımaları çerçevesinde Mustafa Kemal'in adının tanınması ve 1919'a gelışte Mustafa Kemal. *Belgi*, 2(18), 1205-1254. <https://doi.org/10.33431/belgi.563500>
- Emiroğlu, A. (2011). 27 Mayıs 1960 ihtilali ve Demokrat Parti'nin tasfiyesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 13-27.
- Esenbel, S. (2002). *Türk-Japon ilişkilerinin tarihi*. Türkler Ansiklopedisi 13.
- Gören, H. (2015). *Türkiye'nin Doğu Asya politikasında Güney Kore ve Japonya'nın önemi* (Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi).
- Gül, T. (2014). Ulusal basında Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararı. *Belgi*, 7, 871-879.
- Hava, H. T. (2021). İhracata yönelik kalkınma: Güney Kore örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(80), 2174-2201.
- Hong, Y. S. (2010). Private-public alliances for export development: The Korean case, *Serie Comercio Internacional*, 102, 1-97.
- Im, K. (2015). Korean exchange rate and FTAs under the Roh Moo-Hyun administration. *International Relations of the Asia-Pacific*, 15(2), 367-396. <https://doi.org/10.1093/irap/lcu022>
- Kahraman, N. (2020). Kore savaşı ve Türkiye'nin savaşa katılma kararının Türk basınına yansımaları üzerine bir analiz (Haziran-Ağustos 1950). *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(2), 1375-1408. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.733259>
- Kanca, O. (2012). 1950-1960 arası Türkiye'de uygulanan sosyo-ekonomik politikalar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 47-63.
- Kepenek, Y., & Yentürk, N. (2004). *Türkiye ekonomisi*. Remzi Kitabevi.
- Kerimoğlu, G., & Pınar, N. (2019). *Türkiye ve Güney Kore eğitim sistemlerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi).
- Keskin, M. (2021). Kore Cumhuriyeti'nin (Güney Kore) tarihsel akış kapsamında endüstri ilişkileri ve mevcut durum çalışmaları hayatı politikaları. *Ekonomi, İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-16. <https://doi.org/10.38009/ekimad.856583>
- Kim, H., & Mehmedoğlu, A. (2001). Koreliler'in din değiştirme motifleri. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2001), 175-191.
- Koçtürk, O. M., & Gölalan, M. (2010). 1923-1950 Türkiye ekonomisinin yapısal analizi. *Üçüncü Sektör Kooperatifçilik*, 45(2), 48-65.
- Kongar, E. (1998). *21. yüzyılda Türkiye*. Remzi Kitabevi.

- Korea Muslim Federation. (1996). *Special issues on the 40th anniversary of Islam in Korea (1955-1995)*. KMF.
- Kozlu, C. (1999). *Türkiye mucizesi için vizyon arayışları ve Asya modelleri*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Krueger, A. O. (1987). The importance of economic policy in development: Contrasts between Korea and Turkey. *NBER Working Paper*, 2195, 1-56.
- Küçük, A. (2019). Güney Kore’de Kendine özgü demokratik başkanlık sistemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(2), 1-82.
- Külünk, İ. (2020). *Nasıl başardılar? Tayvan-Singapur-Güney Kore*. Nobel Bilimsel Eserler.
- Lee, C. M., & Botto, K. (2018). President Moon Jae-in and the Politics of Inter-Korean Détente. *Korean Strategic Review*, 5.
- Lee, H. (2012). An analysis of Korean-Turkish relations: Rising trade partnership and deepening integration. *USAK Yearbook of Politics and International Relations*, 5, 227-242.
- Luther, H. U. (1984). *Güney Kore bir model olabilir mi?* Belge yayınları.
- Oğuztürk, B. S. (2011). Güney Kore’nin kalkınmasında inovasyonun rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(5), 48-53.
- Oktar, S., & Varlı, A. (2010). Türkiye’de 1950-54 döneminde Demokrat Parti’nin tarım politikası. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(1), 1-22.
- Özcan, S. (2019). Kore savaşı ve savaşa katılan Amasyalı şehit ve gaziler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 714-755. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.546910>
- Salmon, A. (2020). *Kore nasıl Kore oldu?* Metropolis Yayınları.
- Sarıyar Sezan, C. (2020). Celal Bayar’ın vefatının Türk basımına yansımaları. *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırma Dergisi*, 24, 37-53.
- Sertel, Y. (1999). *Türkiye’de dışa dönük ekonomi ve çöküş*. Alan Yayıncılık.
- Sipahi, S. (2007). *Kore savaşı ve Türk kamuoyu* (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi).
- Snyder, S. (2016). South Korean identity under park Geun-hye: Crosscurrents & choppy waters. *Joint Us Korea Academic Studies*, 103-112.
- Sönmez, A. (2003). *Doğu Asya mucizesi ve bunalımı, Türkiye için dersler*. Bilgi Yayınları.
- Söylemez, İ. (2021). *Güney Kore: Bir siyasal, ekonomik ve kültürel kalkınma örneği* (Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi).
- Süvari, K. (2018). Stratejik kültür bağlamında güvenlik politikaları: Güney Kore ve Japonya örnekleri. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 7(2), 237-261.
- Şaylıkay, M., & Akın, A. (2020). Devlet bağımlı iş sistemi uygulayıcısı olarak Türkiye ve Güney Kore sendikal aktörlerinden TÜRK-İŞ ve KCTU karşılaştırılması. *Uluslararası Sosyal Dergisi*, 13(71), 989-998.
- Şenses, F., & Taymaz, E. (2003). Unutulan bir toplumsal amaç: Sanayileşme ne oluyor? Ne olmalı? *ERC Working Papers in Economics*, 1-23.

- Tatan, M. (2021). *Türkiye ve Güney Kore'deki sosyal bilgiler eğitimi uygulamalarının karşılaştırılması* (Doktora tezi, Kastamonu Üniversitesi).
- UN ESCAP (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific). (1976). *Guidelines for development of industrial technology in Asia and the Pacific*. Bangkok United Nations Centre.
- Üzmez, A. (2006). *İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gelişen olayların ışığında Kore savaşı ve Türkiye* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi).
- Yaman, A. E. (2005). Kore savaşı'nın Türk kamuoyuna yansımaları. *Atatürk Yolu Dergisi*, 10(37), 231-245. https://doi.org/10.1501/Tite_0000000061
- Yerlikaya, G. K. (2015). Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin uluslararası görevleri ve kurumların kapsamında dış ekonomik ilişkiler kurulu sorununun değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(1), 1-32.

Gazeteler

- Cumhuriyet Gazetesi. 26 Haziran 1950.
- Cumhuriyet Gazetesi. 29 Temmuz 1950.
- Hürriyet Gazetesi. 1 Temmuz 1950.
- Tercüman Gazetesi. 13 Haziran 1987.

İnternet Kaynakları

- Anadolu Ajansı (2018), *Türkiye ile Güney Kore arasında 4 anlaşma imzalandı*. TRT Haber. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/turkiye-ile-guney-kore-arasinda-4-anlasma-imzalandi-363502.html>
- Antalya Valiliği. (2021). *Akdeniz ülkeleri içerisinde en güvenli ve en kaliteli turizm hizmetini Antalya veriyor*. Antalya Valiliği. <http://www.antalya.gov.tr/akdeniz-ulkeleri-icerisinde-en-guvenli-ve-en-kaliteli-turizm-hizmetini-antalya-veriyor>
- Arslanhan, S., & Kurtsal, Y. (2010). *Güney Kore inovasyondaki başarısını nelere borçlu? Türkiye için çıkarımlar*. TEPAV. https://www.tepav.org.tr/upload/files/1285828695-5.Guney_Kore_Inovasyondaki_Basarisini_Nelere_Borclu_Turkiye_icin_Ci_karimlar.pdf
- Forbes. (2019). *BTS lead he growth of hallyu to nearly 90 million fans worldwide in 2018*. Forbes. <https://www.forbes.com/sites/caitlinkelley/2019/01/11/bts-lead-growth-of-hallyu-90-million-fans-2018/?sh=4417b6ef70bc>
- KİPO. (2022). www.kipo.go.kr
- Konupara Ekibi. (2021). *Kore dalgası (Hallyu) nedir?* Konupara. <https://konupara.com/ekonomi/kore-dalgasi-hallyu-nedir-17618/>
- Kore Cumhuriyet Elçiliği. (2022). *İkili ilişkiler*. Kore Cumhuriyeti Büyükelçiliği https://overseas.mofa.go.kr/tr-tr/brd/m_9154/view.do?seq=754666
- World Bank. (2002). *World development indicators 2000-2002 verileri*. The World Bank DataBank. <https://databank.worldbank.org/>